

РОЗДІЛ 2

Інноваційні процеси в економіці

Креативна економіка як основа інтегрованого розвитку міст України

В. Я. ЧЕВГАНОВАⁱ, Л. А. СВИСТУНⁱⁱ

У статті обґрунтовано необхідність поширення в Україні концепції сталого цілісного міського розвитку та функціонування креативних індустрій як засобів реновації міст, яким притаманні кризові економічні та демографічні тенденції. Розглянуто основні характеристики креативної економіки, досліджено позитивні для міського розвитку результати її запровадження у зарубіжних країнах, зокрема Великобританії, Німеччині та США. Обґрунтовано, що креативні індустрії створюють нові робочі місця, сприяють диверсифікації економіки і формуванню комфортного міського середовища. Проаналізовано економічну ситуацію та демографічні тенденції у м. Полтави і окреслено перспективні напрями розвитку креативних індустрій у ньому. Здійснено прогнозування демографічної ситуації у місті до 2050 р. за умов збереження існуючих тенденцій та при реалізації концепції інтегрованого розвитку міста, орієнтованої на розвиток креативної економіки.

Ключові слова: креативна економіка, творчість, інтегрований міський розвиток, сталий розвиток, демографія, реновація.

УДК 332.14:338.46 (477)

JEL коди: O18, R11

Вступ. Актуальність проблеми розвитку міст у нашій країні складно переоцінити. Про більш-менш сприятливі умови життя можна говорити у столичному регіоні або у регіональних центрах. Після розпаду СРСР багато заводів та фабрик закрилися, що призвело до різкого падіння рівня життя у містах і соціальної нестабільності. З того часу ситуація майже не змінилася.

За останні десять років у країнах-членах ЄС набуває все більшого значення комплексний розвиток міст, який базується на поєднанні економічних, соціальних та екологічних аспектів. Ця ідея набула особливого поширення під впливом прийняття Лейпцизької хартії зі сталого розвитку європейських міст у 2007 р., яка продовжує політику сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, прийняту у Ріо-де-Жанейро, і проголошує, що «всі аспекти сталого розвитку є однаково важливими і включають у себе економічне благополуччя, соціальний баланс і здорове навколишнє середовище». При цьому проблеми, з якими стикалися економіки міст і країн, знайшли своє вирішення завдяки розвитку так званої креативної економіки.

ⁱ Чевганова Віра Яківна, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та управління персоналом Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава;

ⁱⁱ Свистун Людмила Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава.

© В. Я. Чевганова, Л. А. Свистун, 2017.

Сьогодні постіндустріальні країни вбачають джерело розвиненості і стабільності суспільства у переході до «економіки творчості» або, як її ще називають, «креативної економіки», в якій основним фактором виробництва є творча активність населення, здатна створювати принципово нові продукти. Основною метою цього переходу є побудова розвиненої економіки шляхом створення інноваційного середовища, а головний інструмент у досягненні цієї мети – це «будівництво» креативних міст, фундаментом яких є творчі індустрії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Із плином часу ставлення до економіки творчості й підходи до її вивчення постійно змінювалися. Вивченню проблем становлення і розвитку креативної економіки присвятили свої праці такі зарубіжні вчені: Ч. Лендрі [3], Р. Флоріда [8,9], Дж. Хокінс [4], Д. Тросбі [10], Дж. Поттс [11], Дж.О'Коннор, які є розробниками і пропагандистами цієї теорії. Вплив таких факторів, як талант та ставлення до культури, на розвиток економіки регіону вбачає у своїх працях Ч. Лендрі. Взаємозв'язку креативної економіки регіону із його соціально-економічним розвитком присвятив свої численні публікації Р. Флоріда. Питання впливу креативної й культурної галузі на зростання національної економіки розглядається у працях Дж. Поттса. Індустрії креативної економіки регіонів України відображені у працях українських учених І. Вахович [13], І. Мацевич [14], Л. Антошкіної [12] та ін. Проте це питання лише набуває актуальності в Україні і потребує подальшого вивчення, особливо в контексті необхідності подолання кризових явищ у містах.

Мета статті – розгляд можливостей поширення в Україні ідеї цілісного підходу до міського розвитку, що успішно реалізована в європейських країнах, визначення можливостей творчих індустрій як інструменту «будівництва» креативного міста, оцінювання важливості їх розвитку в Україні.

Результати дослідження. Концепція інтегрованого розвитку міста базується на згаданій вище Лейпцизькій хартії «Міста Європи на шляху сталого розвитку» [1] і є цілісним підходом до міського розвитку (рис. 1), що має важливе значення для розкриття потенціалу європейського міста з точки зору культурних та архітектурних якостей, соціального та екологічного стану й економічного розвитку.

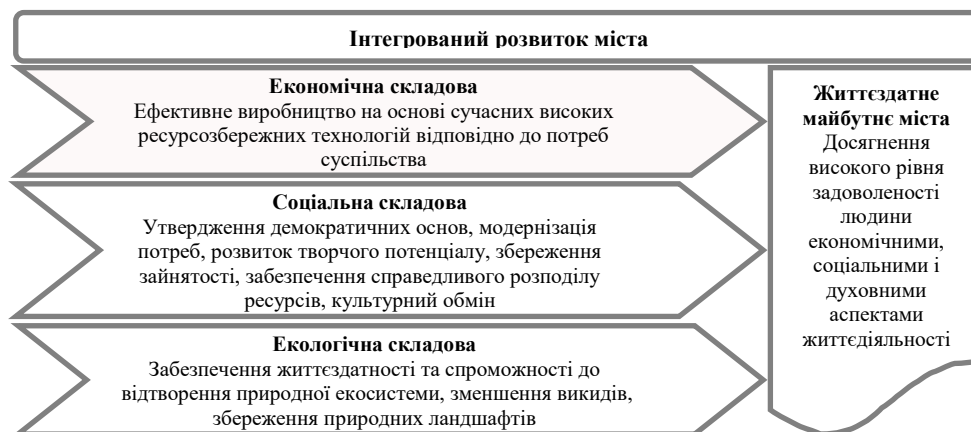

Рис. 1. Складові концепції інтегрованого розвитку міста [складено авторами на основі [1]]

Підхід дозволяє створити життєздатне майбутнє міста, зокрема з урахуванням місцевого економічного зростання, конкурентоспроможності на міжнародному та міжрегіональному рівнях.

Міста повинні стати більш ефективними, використовуючи три пріоритети стратегії інтегрованого розвитку (рис. 2): «Розумне зростання» (розвиток інноваційної економіки), «Стале зростання» (сприяння більш екологічному, ефективному використанню ресурсів і більш конкурентоспроможній економіці) та «Інклюзивне зростання» (економіка з більш високим рівнем зайнятості й соціальної та територіальної згуртованості).

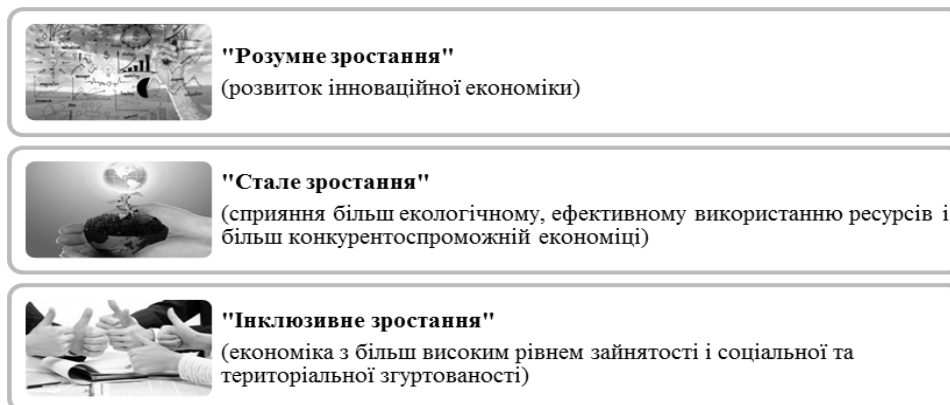

Рис. 2. Стратегії інтегрованого розвитку міста [складено авторами на основі [1]]

Запровадження стратегії інтегрованого розвитку на рівні українських міст є все актуальнішим, зважаючи на поглиблення соціально-економічних проблем та диспропорцій, що призводять до занепаду територій, впливу кваліфікованої робочої сили та молоді за кордон, старінню і вимиранню нації.

За останні десять років в економіці більшості українських міст простежується негативні тенденції: скорочення кількості промислових підприємств, зменшення чисельності зайнятих, підвищення зносу обладнання, посилення провідної ролі нафтогазовидобувних та енергетичних підприємств, що працюють із вичерпними природними ресурсами, на протипагу високотехнологічним виробництвам, орієнтованим на інноваційну продукцію.

Зокрема, показовим є приклад м. Полтави, промисловість якої відіграє значну роль в економіці міста, забезпечуючи у деякі роки до 70 % загальних обсягів грошових потоків за результатами реалізації товарів, робіт та послуг. В економіці міста відбувається процес деіндустріалізації, тобто зменшення вторинного сектору на користь третинного, в самій міській промисловості поступово скорочується кількість підприємств та чисельність працівників (табл. 1).

Як показують результати проведеного авторами аналізу, із 50 досліджуваних підприємств м. Полтави, що функціонували на початок 2005 р., станом на кінець 2015 р. були ліквідовані або фактично припинили виробничу діяльність 10 підприємств (20 %), зокрема : 2 – харчової промисловості, 2 – машинобудування, 1 – легкої, 5 – іншої неметалевої та мінеральної продукції. Переважна їх кількість – 7 – була розташована у Київському районі м. Полтави. У зв'язку з цим виникає проблема реконструкції та

раціонального використання вивільнених територій, виробничих площ та приміщень, що має бути вирішена відповідно до концепції інтегрованого розвитку міста з точки зору як економічної доцільності, так і соціальних потреб, екологічності середовища, архітектурних якостей.

Таблиця 1

Територіальна та видова трансформація промислових підприємств
 м. Полтави упродовж 2005–2015 рр. [розроблено авторами]

Кількість підприємств	2005 р.	2015 р.
За територіальним розподілом		
Київський р-н	26	19
Шевченківський р-н	20	18
Подільський р-н	4	3
За розміром		
Великі	12	8
Середні	30	29
Малі	8	13
За видами діяльності		
Добувна промисловість	4	4
Виробництво та розподіл електроенергії, газу й води	4	4
Машинобудування	15	13
Металургійне виробництво	1	1
Харчова та переробна промисловість	11	9
Виробництво неметалевої мінеральної продукції	9	4
Легка промисловість	2	1
Хімічна промисловість	1	1
Інше виробництво	3	3

Такі підприємства, як: ПАТ «Дослідний завод», ПАТ «Полтавський домобудівельний комбінат», ПрАТ «Полтавапромашбуд», ПАТ «Полтавський комбикормовий завод», ТДВ «Зоря», ВАТ «Демітекс», ПАТ «Керамік» не здійснюють діяльність за профілем, а лише здають в оренду власні приміщення. Від впливом політичної та економічної кризи переважна частина юридичних осіб міста (52,1 %) перебуває у «сплячому» чи «мертвому» стані. А найбільш значущими для економіки міста залишаються нафтогазовидобувні підприємства, підприємства комунальної енергетики та деякі харчові, переробні й машинобудівні підприємства.

До найбільших роботодавців м. Полтави (з чисельністю працюючих понад 1 000 осіб) на сьогодні входять 9 підприємств, із них 2 – добувні, 3 – комунальної сфери, 2 – машинобудівні і 2 – харчової і переробної промисловості. Разом вони формують 28,2 % від зайнятих у промисловості міста. Стабільно найбільшим роботодавцем є ПАТ «Полтаваобленерго». Також велика кількість працівників на ПАТ «Полтавагаз» і КП «Водоканал». Різко скорочується чисельність працівників у машинобудуванні (з 12,9 до 7,4 % за досліджуваний період) за рахунок зниження ділової активності та погіршення ситуації на таких великих підприємствах, як:

ПАТ «Тепловозоремонтний завод», ПАТ «Полтавський автоагрегатний завод», ПАТ «Електромотор» та ПАТ «Полтавхіммаш». У третинному та четвертинному секторах економіки міста (оптова та роздрібна торгівля; ремонт, транспорт, охорона здоров'я, готельний і ресторанный бізнес, фінансова та страхова діяльність, освіта тощо) зайнято 50,6 % працюючих. В економічно розвинених країнах цей показник становить понад 70 %.

Найгірша ситуація у промисловості м. Полтави складалася у 2009 та 2014 рр., що було пов'язано з тодішньою загальноекономічною ситуацією в країні. Промисловість Полтавської області орієнтована на добування нафти і газу, що є головною сферою промислового виробництва. Активно розвиваються також харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції. Проте поступове вичерпування родовищ нафти і газу дозволяє зробити висновок про необхідність термінового пошуку варіантів трансформації структури економіки, яка має бути альтернативою домінуванню добувної промисловості.

Загалом промисловість у Полтаві характеризується такими факторами: високим рівнем зносу обладнання; труднощами із залученням суб'єктами підприємницької діяльності фінансово-кредитного забезпечення для реалізації інвестиційних проєктів модернізації виробництва; високою енергоємністю виробництва; недорозвиненістю інфраструктури підтримки підприємництва, впливом висококваліфікованих кадрів. Однак можливостями для розвитку економіки міста можуть стати: вихід на нові ринки збуту, диверсифікація та вертикальна інтеграція виробничих та збутових структур, ефективне використання потенціалу кращої порівняно з іншими містами екологічної ситуації і вдалого географічного розташування, залучення іноземних інвестицій і впровадження інноваційних технологій.

Іншою проблемою, яка тісно пов'язана з економічним розвитком, є складна демографічна ситуація у м. Полтаві, що характеризується стабільним скороченням чисельності постійного населення за останні 15 років (рис. 3).

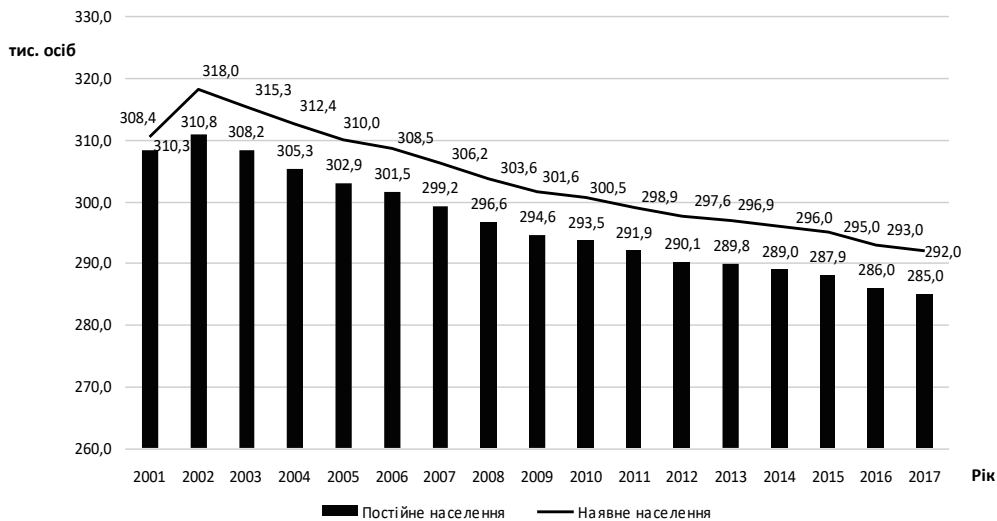

Рис. 3. Динаміка чисельності наявного та постійного населення м. Полтави у 2001–2017 рр., тис. осіб [складено авторами за даними [15]]

Якщо існуючі тенденції залишаться, то, як показує розрахований авторами прогноз, до 2050 року у м. Полтава проживатиме 214,9 тис. осіб із переважанням людей старших вікових груп. Проте саме зростання чисельності населення, розвиток його структури, якісний рівень життя є визначальною ознакою досягнення економічної та соціальної стабільності, процвітання міста. Населення є його головною продуктивною силою, а також споживачем матеріальних благ та послуг. Темпи і пропорції економічного розвитку міста, зокрема обсяги виробництва і споживання, їх зміни істотно залежать від чисельності населення, його вікової, освітньої, професійної та соціальної структури, чисельності трудових ресурсів.

У зв'язку з цим пріоритетом для розвитку міста має стати трансформація економіки на користь інноваційної, наукової складової, креативних індустрій, тобто розвиток її четвертинного сектору. Безумовно, роль промисловості не можна применшити як у стратегічному значенні, так і у контексті забезпечення підприємств та населення країни необхідною продукцією. Однак третинний та четвертинний сектори беззаперечно повинні стати рушійною силою прогресу економіки будь-якої країни: як розвиненої, так і такої, що розвивається. Процес деіндустріалізації став цілком звичайним явищем для будь-якої держави. Успішність економіки все більше залежить від висококваліфікованих фахівців, новаторських технік управління, маркетингових стратегій, тобто від якісних, а не від кількісних показників.

В останні десятиліття багато західних міст також зіткнулися з гострими соціально-економічними кризами. Це було обумовлено двома обставинами: по-перше, переміщення промислових підприємств у країни з більш дешевою робочою силою; по-друге, масовою міграцією сільського населення в міста. Ефективним способом вирішення накопичених проблем став розвиток у містах культурних і творчих індустрій. Ця нова тенденція щодо розвитку міст та окремих країн була відзначена дослідниками наприкінці 1990-х років. Зокрема, багато фахівців відзначили, що на розвиток міст стали активно впливати творчі види діяльності. Виникло розуміння, що в найближчому майбутньому основою економіки стане творчість.

Креативність – ключовий фактор, що дозволяє сучасним містам реагувати на зміни, змінювати традиційні підходи до управління і розподілу ресурсів, впроваджувати технологічні інновації й заново відкривати свою культурну спадщину. Креативні індустрії створюють нові робочі місця, сприяють диверсифікації економіки і формуванню комфортного міського середовища. На частку цього сектору економіки припадає до 10 % ВВП у розвинених країнах світу. У свою чергу, каталізатором розвитку креативних індустрій – цифрових технологій, медіа, дизайну і культури тощо – є системна підтримка молодих талантів, малого і середнього бізнесу, впровадження інноваційних освітніх програм і реалізація ефективної культурної політики.

Термін «креативна (творча) економіка» був уведений в обіг журналом *Business Week* 2000-го року [2, с. 3]. У тому самому році в Англії з'явилася книга фахівця з міського розвитку Ч. Лендрі «Креативне місто» [3]. У ній пропагувалося об'єднання творчих ресурсів людей і співтовариств для формування економічно та соціально благополучного міського середовища. У 2001 р. Джон Хокінс зазначив, що в центрі поняття «креативна економіка» лежать «творчі» або «креативні» індустрії (*creative industries*) [4, с. 10], які в даний час включаються в так званий четвертинний сектор економіки, що спеціалізується на виробництві й поширенні знань, інформації та економічно успішних продуктів, які мають певну культурну цінність. Саме четвертинний сектор сьогодні є одним із ключових в економіці найбільших мегаполісів світу.

Творчі індустрії – це сектор економіки, що створює продукти на основі творчості й культурних ресурсів. Він охоплює музику, образотворче і виконавче мистецтво, кіно, моду, ремесла, літературу і видавничу справу, рекламу, дизайн, архітектурне проектування, інформаційні технології і мультимедіа [4, с. 67–68]. Поняття «творчі індустрії» не є остаточно усталеним. Існує певна варіативність його тлумачення різними дослідниками і практиками. Так, наприклад, у Гонконзі до цього терміна включені азартні ігри, освіта, спорт, туризм та консалтингові послуги. Поняття, прийняте у Фінляндії, включає парки атракціонів і рекреаційну діяльність. Спільним в усіх визначеннях творчих індустрій є те, що вони охоплюють діяльність, що базується на поєднанні і взаємопроникненні творчого і комерційного начал, культури та економіки, підприємництва і мистецтва. Характеристику креативної і культурної галузі та її впливу на зростання національної економіки можна знайти в новітніх публікаціях відомого економіста Дж. Поттса [11].

У багатьох країнах креативні індустрії – це галузі, в яких створюється найбільше робочих місць. Найчастіше це найбільші роботодавці для молоді, які відіграють все більш важливу роль не тільки у розвитку культури, а й у соціально-економічному розвитку в цілому. Так, креативний клас становить близько третини робочої сили у США. 41 мільйон осіб (наукові працівники у сферах техніки, інновацій, бізнесу, охорони здоров'я та права; зайняті у IT, мистецтві, музиці, дизайні, медіа та розвагах) у 2010 році заробили в середньому 70 000 дол. на рік, що понад у два рази перевищує річну зарплату у 34 000 дол., яку заробили в середньому 26 мільйонів членів робітничого класу – синіх комірців [9].

Однією з перших країн, що приділили пильну увагу креативним індустріям на урядовому рівні, була Великобританія, яка і сьогодні є визнаним світовим лідером за ступенем розвитку креативної економіки. У 1998 р. у складі уряду Великобританії був заснований Департамент культури, медіа та спорту (DCMS). Першим результатом його діяльності стало офіційно закріплене в тому самому році визначення поняття «творчі індустрії».

Креативна економіка може сприяти економічній реновації міст. Наприклад, у певний момент часу промислові райони Ліверпуля повністю занепали: закривалися виробництва, зростало безробіття, погіршилася загальна соціально-економічна ситуація у місті. Однак зараз ті самі старі будівлі заповнилися більш ніж 200 підприємствами, які займаються цифровою анімацією, розробленням рекламних оголошень для банків, веб-дизайном, розробленням комп'ютерних ігор та іншими видами цифрового бізнесу, причому для всього світу. Тут працюють студії звукозапису, фотографи, художники, архітектори. Чисельність населення міста у 2001 р. становила 439,473 тис. осіб, у 2011 р. – вже 466,415 тис., у 2013 р. – 466,612 тис., 2014 р. – 467,00 тис. осіб. Тобто приріст за 10 років становить понад 6 %. За структурою населення – це одне з наймолодших міст Великобританії: 42,3 % населення є молодшим за 30 років, працездатне населення становить 66 % [5]. Аналогічними прикладами можуть бути трансформаційні зміни в економічному середовищі Гельсінкі, Манчестера, Роттердама, Дюссельдорфа, Ессена, Фрайбурга, Таллінна та ін.

Саме творчі індустрії забезпечують найвищі показники зростання в постіндустріальній економіці, одночасно будучи найбільш інноваційними. Згідно з доповіддю DCMS «Креативна Британія. Нові таланти для нової економіки» вже у 2008 р. 78 % креативних фірм цієї країни були інноваційними. Нова або вдосконалена продукція становила 52 % у товарообігу фірм креативної індустрії, порівняно із 40 % у

фірм інших секторів. У 2001 році креативні індустрії принесли близько 112 млрд. фунтів стерлінгів, що вдвічі більше, ніж у 1998 році. Настільки інтенсивний стрибок зростання виражався й у високих показниках зайнятості та частці у ВВП. Так, якщо у 1998 р., коли уряд Великобританії почав здійснювати політику сприяння розвитку креативного сектору, у ньому було зайнято менше 1 млн осіб, то у 2001 р. – вже 1,3 млн, у 2008 – 1,44 млн, а у 2010 – 1,5 млн осіб, що становить 5,1 % працездатного населення країни. Тобто за 12 років приріст зайнятості у секторі становить 1,5 раза [6].

У 2009 році у творчому секторі Німеччини було зайнято 787 тисяч осіб, або 2,9 % від усієї кількості працюючих. Незважаючи на кризу, у 2009 році кількість фрілансерів та організацій у сфері творчих індустрій зросла на 1,7 % [7]. На сьогодні у зв'язку з розвитком креативної економіки відбувається міграція населення із традиційних центрів промисловості в нові регіони з високою концентрацією творчих працівників, інновацій та галузями високих технологій, що розвиваються.

За даними дослідника креативних індустрій Р. Флориди, з 1970-го по 2008 рік частка зайнятих у креативному секторі США зросла з 19 до 32 % [8]. Робітники цього сектору мають найвищий серед усіх фахівців рівень доходів та стимулюють розвиток обслуговуючого сектору. При цьому розміщення креативного сектору відбувається не лише у великих містах, а все більше тяжіє до середніх населених пунктів поряд із розвиненою навчально-науковою базою – університетами і коледжами.

В Україні робляться лише перші кроки у напрямку підтримки на державному рівні розвитку креативних індустрій. «Стратегія сталого розвитку Україна – 2020» та розроблена на її основі стратегія розвитку м. Полтави передбачають: підтримку розвитку креативних індустрій, розвиток туризму, підтримку стартапів, створення сучасних відкритих платформ, майданчиків для комунікацій, створення інноваційних об'єктів інфраструктури, що мають сприяти розвитку креативного сектору та інноваційної економіки. Враховуючи «коефіцієнт участі сили праці», який для Полтави становить 0,431, створення у Полтаві впродовж найближчих 10 років додатково близько 2 600 робочих місць у креативному секторі спонукає до зростання чисельності населення у 2030 р. на понад 6 100 осіб лише за рахунок цього фактора (рис. 4). Саме розвиток креативних індустрій може стати рятівним інструментом запобігання поступовому занепаду міста.

У Полтаві існують перспективи щодо розвитку таких сфер креативної економіки:

- туристичного бізнесу (враховуючи історичну роль міста, потенціал Поля Полтавської битви, можливості для розвитку зеленого туризму, медичного туризму, фуд-туризму тощо);
- народних промислів (сучасні ремесла тісно пов'язані з останніми науковими розробками, технологічними новинками);
- народної творчості, музики, театрального мистецтва (велика кількість професійних та самодіяльних колективів, розвиток клубної музики тощо);
- архітектури та дизайну, образотворчого мистецтва (поєднує в собі як інноваційний підхід із використанням органічних та екологічних матеріалів, так і вміле поєднання нових споруд з історичною забудовою. Архітектура є складовою частиною будівельного сектору, який є розвиненим у місті);
- розробки програмного забезпечення, ІТ, веб-дизайну (індустрія програмного забезпечення набула значного підйому у всьому світі. Сектор інтерактивного дозвіллевого програмного забезпечення здебільшого може бути представлений

розробками відеоігор, а також довідкових та навчальних матеріалів, віртуальних туристичних екскурсій);

- модного дизайну (безпосередньо пов'язаний із сектором роздрібною торгівлі, також у цій індустрії може бути зайнято більше людей, ніж в інших креативних галузях);

- реклами (одна з найбільш динамічних і значущих креативних галузей. Це пояснюється її наявністю практично у кожній сфері підприємницької діяльності);

- видавничої справи тощо.

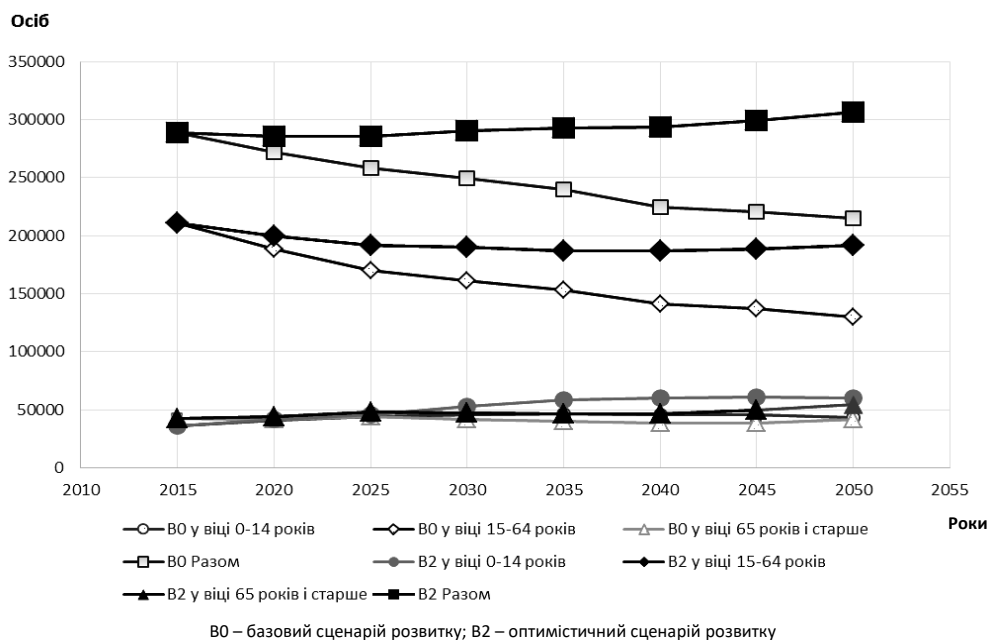

Рис. 4. Порівняння прогностичних показників чисельності населення м. Полтави з урахуванням існуючих тенденцій та при реалізації концепції інтегрованого розвитку міста, орієнтованої на розвиток креативної економіки, осіб [результати розрахунків авторів]

Передумовами зростання питомої ваги креативної економіки у доданій вартості, створюваній у місті, є освіта і високий рівень доходів споживачів, зацікавленість і професійна підготовка зайнятих у креативному секторі, а також відкритий новим ідеям робочий простір, що відрізняється високим економічним і технологічним рівнем із розвинутою інституціональною базою. Незважаючи на це, в сучасному, переповненому інформацією і глобалізованому світі й менш розвинені держави, ніж Україна, можуть користуватися економічними перевагами креативного сектору. Виходом для них можуть бути два шляхи.

Перший – концентрація зусиль на створенні умов, необхідних для розвитку креативної економіки, залучення креативних фахівців і креативних фірм. Для цього необхідно створити відкритий творчий простір, мережу освітніх установ, зусилля яких будуть спрямовані на підготовку представників креативного класу, зосередження уваги на пошуку фінансових коштів для розвитку сфер культури. Мова йде про створення

інфраструктури для креативного сектору, яка не збігається з інфраструктурою класичного виробництва.

Другий шлях – залучення на свою територію не безпосередньо креативних фірм, а кінцевих споживачів їх продукції або творчих людей, щоб кошти, зароблені в центрах творчої активності, були витрачені на місці. Це можуть бути, наприклад, центри відпочинку або місця, пов'язані з організацією культурно-розважальних заходів.

Сьогодні, у період економічної кризи, необхідно замислитися над можливістю використовувати новий феномен, яким, безумовно, є творчість, і визначити необхідні кроки, здатні допомогти економічно слабким містам та регіонам скористатися перевагами креативної економіки.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок. Розвиток креативної економіки базується на новому феномені – необмеженому ресурсі економічного зростання – здатності людини до творчості. Креативність, що виявляється в генеруванні нових ідей, які піддаються реалізації й подальшій комерціалізації, здатна розширити виробництво без залучення додаткової праці й капіталу. Це явище сприяє зростанню доданої вартості і є головним двигуном економічного розвитку в містах. Воно ґрунтується на передумові необмеженості творчих ресурсів, інтелектуально-креативного капіталу. Оволодіння цими ресурсами може привести до широкомасштабних змін не лише на рівні міста, а й усієї країни.

Перспективами подальших досліджень у цій сфері є розроблення рекомендацій щодо напрямів міжсекторальної підтримки і розвитку креативних індустрій в Україні.

Література

1. *Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.auc.org.ua/novyna/leypcyzka-hartiya-mista-yevropy-na-shlyahu-stalogo-rozvytku-neoficiynyy-pereklad-amu>.
2. *The Creative Economy*. Business Week (Special double issue: The 21st century corporation), 2000. – P. 1–5.
3. *Лэндри, Ч.* Креативный город [Электронный ресурс] / Ч. Лэндри. / пер. с англ. – 2005. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/file/1493250/>.
4. *Howkins, J.* The Creative Economy: How People Make Money from Ideas / J. Howkins. – NY : The Penguin press. – 2001.
5. *Liverpool* [Electronic resource]. – Accessed mode : <https://en.wikipedia.org/wiki/Liverpool>.
6. *Department for culture, media and sport.* Creative Industries Economic Estimates [Electronic resource]. – 2011. – Accessed mode : <http://www.culture.gov.uk/images/research/Creative-Industries-Economic-Estimates-Report-2011-update.pdf>.
7. *Federal Ministry of Economics and Technology.* Culture and Creative Economies in Germany: Summary (Research Report № 577) [Electronic resource]. – 2009. – Accessed mode : http://www.kulturwirtschaft.de/wpcontent/uploads/2009/03/german_cci_en_summary_0903231.pdf.
8. *Флорида, Р.* Креативный класс: люди, которые меняют будущее [Электронный ресурс] / Р. Флорида / пер. с англ. – 2005. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/file/745279>.
9. *Florida, R.* Cities and the Creative Class in Asia / R. Florida // *The Atlantic cities*. – 2011. – Nov. 17. – p. 12.
10. *Throsby, D.* The economics of cultural policy / D. Throsby. – Cambridge University Press, 2010.
11. *Potts, J.* Creative Industries and Economic Evolution [Electronic resource] / J. Potts. – 2011. – Accessed mode : <http://www.culture-21.com/2011/10/17/creative-industries-and-economic-evolution/>.
12. *Антошкіна, Л. І.* Креативні індустрії: проблеми і перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу : <http://ig.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1783/1>.
13. *Вахович, І. М.* Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір / І. М. Вахович, О. М. Чуль. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014.
14. *Мацевич, І. Я.* Креативное общество: в поисках релевантной социальной теории / И. Я. Мацевич // *Социология: теория, методы, маркетинг*. – 2010. – № 2. – С. 98–111.

Отримано 31.08.2017 р.

**Креативная экономика как основа интегрированного
развития городов Украины**

**ВЕРА ЯКОВЛЕВНА ЧЕВГАНОВА^{*},
ЛЮДМИЛА АНАТОЛЬЕВНА СВИСТУН^{**}**

^{} кандидат экономических наук, профессор,
профессор кафедры экономики предприятия и управления персоналом,
Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка,
просп. Первомайский, 24, г. Полтава, 36003, Украина,
тел.: 00-38-095-3174852, e-mail: chevganovavera@gmail.com*

*^{**} кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и банковского дела,
Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка,
просп. Первомайский, 24, г. Полтава, 36023, Украина,
тел.: 00-38-095-4607130, e-mail: svmila308@gmail.com*

В статье обоснована необходимость распространения в Украине концепции устойчивого целостного городского развития и функционирования креативных индустрий как средств реновации городов, для которых характерны кризисные экономические и демографические тенденции. Рассмотрены основные характеристики креативной экономики, исследованы положительные для городского развития результаты ее внедрения в зарубежных странах, а именно в Великобритании, Германии и США. Обосновано, что креативные индустрии создают новые рабочие места, способствуют диверсификации экономики и формированию комфортной городской среды. Проанализированы экономическая ситуация и демографические тенденции в г. Полтаве и очерчены перспективные направления развития креативных индустрий в нем. Осуществлено прогнозирование демографической ситуации в городе до 2050 г. при сохранении существующих тенденций и при реализации концепции интегрированного развития города, ориентированной на развитие креативной экономики.

Ключевые слова: креативная экономика, творчество, интегрированное городское развитие, устойчивое развитие, демография, реновация.

*Mechanism of Economic Regulation, 2017, No 4, 58–69
ISSN 1726–8699 (print)*

Creative Economy as a Basis for Integrated Development of Ukrainian Cities

**VERA Y. CHEVGANOVA^{*},
LYUDMILA A. SVISTUN^{**}**

^{} C.Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Enterprise Economics
and Human Resources Management, Poltava National Technical Y. Kondratyuk University,
Pershotravnevy pr., 24, Poltava, 36003, Ukraine,
phone: 00-38-095-3174852, e-mail: chevganovavera@gmail.com*

*^{**} C.Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and
Banking, Poltava National Technical Y. Kondratyuk University,
Pershotravnevy pr., 24, Poltava, 36003, Ukraine,
phone: 00-38-095-4607130, e-mail: svmila308@gmail.com*

Manuscript received 31 August 2017

The article substantiates the necessity of spreading in Ukraine the concept of sustainable urban development and the functioning of creative industries as a means of renovating cities, which are characterized by crisis economic and demographic trends. The main characteristics of the creative economy were considered; positive results of its introduction in foreign countries for urban development were explored, namely in Great Britain, Germany and the USA. Authors substantiate that creative industries generate new jobs, promote economic diversification and the development of a comfortable urban environment. The economic situation and demographic trends in Poltava were analysed and perspective directions of creative industries development in it were grounded. The forecasting of the demographic situation in Poltava until 2050 was carried out, while maintaining the existing trends and implementing the concept of the city integrated development, focused on the development of creative economy in the city.

Keywords: creative economy, creativity, integrated urban development, sustainable development, demography, renovation.

JEL Codes: O18, R11

Figures: 4; References: 15

Language of the article: Ukrainian

References

1. Leyptsyzka Khartiya «Mista Yevropy na shlyakhu staloho rozvytku» [The Leipzig Charter «The Cities of Europe on the Way to Sustainable Development»]. Retrieved from <http://www.auc.org.ua/novyna/leypcyzka-hartiya-mista-yevropy-na-shlyahu-stalogo-rozvytku-neoficyyny-pereklad-amu>.
2. The Creative Economy. (2000, August 28). *Business Week (Special double issue: The 21st century corporation)*, 1–5.
3. Landry, Ch. (2005). *Kreativniy gorod*. [Creative City]. Retrieved from <http://www.twirpx.com/file/1493250/>.
4. Howkins, J. (2001). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. NY: The Penguin press.
5. Liverpool. Retrieved from <https://en.wikipedia.org/wiki/Liverpool>.
6. Department for culture, media and sport. (2011). *Creative Industries Economic Estimates*. Retrieved from <http://www.culture.gov.uk/images/research/Creative-Industries-Economic-Estimates-Report-2011-update.pdf>.
7. Federal Ministry of Economics and Technology. (2009). *Culture and Creative Economies in Germany: Summary (Research Report № 577)*. Retrieved from http://www.kulturwirtschaft.de/wpcontent/uploads/2009/03/german_cci_en_summary_0903231.pdf.
8. Florida, R. (2005). *Kreativniy klass: lyudi, kotoryie menyayut budushee*. [Creative class: people who change the future]. Retrieved from <http://www.twirpx.com/file/745279/>.
9. Florida, R. (2011). Cities and the Creative Class in Asia. *The Atlantic cities*, 12.
10. Throsby, D. (2010). *The economics of cultural policy*. Cambridge University Press.
11. Potts, J. (2011). Creative Industries and Economic Evolution. Retrieved from <http://www.culture-21.com/2011/10/17/creative-industries-and-economic-evolution/>.
12. Antoshkina, L. I. Kreatyvni industriyi: problemy i perspektyvy rozvytku [Creative industry: problems and prospects of development]. Retrieved from <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/1783/1>.
13. Vakhovych, I. M., Chul', O. M. (2014). *Rozvytok kreatyvnykh industriy: rehional'nyy vymir* [Development of creative industries: regional dimension]. Luts'k: Vezha-Druk.
14. Matsevich, I. Ya. (2010). Kreativnoe obschestvo: v poiskah relevantnoy sotsialnoy teorii [Creative Society: in Search of Relevant Social Theory]. *Sotsiologiya: teoriya, metody, marketing*, 2, 98–111.
15. Statystychna informatsiia [Statistical information]. Retrieved from <http://pl.ukrstat.gov.ua>.